

Jakub és a nagypapák

Milos Macourek meséjét színpadra írta

Zalán Tibor

Szereplők:

Jakub

Nagypapa

Okoslepke

Széplepke

Fülepke

A keretjáték szereplői:

Ernő – aki nagyapó lesz

Ferenc – aki Jakub lesz

Judit – aki mindenés lesz

Leányzó – aki a másik mindenés lesz

(A négy szereplő egy nagy ládán ül. Valami hierarchia van közöttük – Ernő a rangidős, ő irányítja a többieket. Némajáték kezdődik, mely részben a szín elkészítésére, a szereplők beöltözésére, részben pedig a cselekményre nonverbális eszközökkel való felkészítésre szolgál.)

A munkálkodás elvégzése után elkezdődik a cselekmény. Nagypapa kalapban locsolni kezdi a káposztákat,, Jakub rövidnadrágban, csebre vágott kézzel nézi. Rengeteg káposzta.

JUDIT Mit csinálsz, Ernő?

NAGYAPÓ Ne szólj már bele az előadásba, Juditka! Nem veszed észre, hogy elkezdődött? Na, ugyan, mit csinálok? Láthatod, a káposztákat készülnök megöntözni? Megöntözöm, meglocsolom őket, hadd nőjenek nagyra. Nagyobbra. Legnagyobb. *(Kinyílik az ablaka mellett Jakubé. Átnéz.)* Szia, Jakub! Felébredtél?

JAKUB Szia, nagyapó! Fel. Jössz velem játszani?

NAGYAPÓ Játszani? Nincs nekem időm játszani, kis unokám, nekem mennem kell dolgozni! Ki kell takarítanom. Meg kell főznöm az ebédünket. De legelőbb is a káposztával kell törődnöm. Nézd, nem szépek? Hát nem gyönyörűek? Van-e szebb dolog a világon, mint egy káposzta? Van. Két káposzta. Két káposztánál van-e szebb? Van. A sok káposzta. Igazam van? Még hogy játszani! Játszani... Amikor itt ez a nagy rendetlenség... a konyhában a munka... és ez a sok káposzta... S a még több káposzta...

JAKUB Káposzta, káposzta, minek ennyi káposzta kettőnknek? Meg se bírjuk enni ezt a rengeteget! Csak káposzta, meg káposzta... ameddig a szem ellát, mindenütt káposzta... Reggelire káposzta, ebédre káposzta, vacsorára káposzta...

NAGYAPÓ Mit csodálkozol? A káposzta jó.

JAKUB Joóóóóóóóóóóóó?

NAGYAPA Jó.

*Jó a szívnek, jó a májnak,
de legjobb a málészájnak,
jó a szemnek, a vesének,
de legjobb a hajkefének...
mit is mondok, hagymának.*

*Jó a bőrnek, jó a szőrnek,
de legjobb a csontvelőnek,
jó a lábnak, jó a kéznek,
de legjobb az irokéznek,
hogya erre kószál egy.*

*Jó a szemnek, jó a fülnek,
de nagyon jó a belünknek,
jó a hátnak, jó a hasnak,
de legjobb a piszkavasnak
ha táncol a hátadon!*

JAKUB Jó a fülnek, jó a szájnak...

NAGYAPÓ Úgy-úgy. Ha pedig jó, akkor az a dolgunk, hogy termeljük.

JAKUB De nagyapó, nem sok ez a jóból?

NAGYAPÓ A jóból soha nem árt meg a sok. Csak a kevés.

JAKUB De mit kezdesz ennyi káposztával?

NAGYAPÓ Mindent. Főzök, mosok, takarítok...

JAKUB Nagyapó!!! Magadnál vagy? A káposztával mosol és takarítasz?

NAGYAPÓ Nem ezt akartam mondani. Kiforgatod a szavaimat, haszontalan! Azt akartam mondani, hogy a káposztából mindent lehet csinálni 1. káposzta levest, 2. káposzta főzeléket, 3. káposztás kockát, 4. káposztás rétest, 5. káposztás lángost, 6. káposztás hecsedlit, 7. székely káposz-

tát, 8. töltött káposztát, 9. erdélyi rakott káposztát, 10. savanyú káposztát, 11. disznótoros káposztát, 12. krumplis káposztát...

JAKUB Káposztás káposztát...

NAGYAPA Nem is rossz ötlet. Erre még nem gondoltam. Talán, ha a lepkék nem tennének annyi kárt a káposztában... jutna elég káposzta...

JAKUB De hát a lepkék kicsik, a káposzták meg nagyok.

NAGYAPÓ Éppen azért. Ha sok kicsi egy nagyra megy... sokra megy.

JAKUB Csodálkozom.

NAGYAPÓ Mit csodálkozol már megint? Te mindenben csodálkozol. Nem csodálkoznál egy kicsit kevesebbet? Vagy csodálkozz inkább azon, hogy folyton csodálkozol!

JAKUB De nagyapó! Elborít bennünket a káposzta. Nézd, ez a nagyfejű itt, szinte mászik. Ez pedig egyenesen a képembe röhög. Amazok befonják a kaput. Emezek elborítják a veranda alját. Eltakarják az utat. És..., képzeld, éjjel behajolnak az ablakomon, és megvakarják a fejem búbját.

NAGYAPÓ Nohiszen, kis unokám, az igazán kellemes lehet.

JAKUB Az, ha a káposzták... hanem...

NAGYAPÓ Hanem? Csak bökd ki bátran.

JAKUB Hanem... Ha...

NAGYAPÓ Mit hanem ha? Csak bökd ki bátran.

JAKUB Ha más vakarná.

NAGYAPÓ Más? Ki? Mit vakarna más? Kicsit feledékeny vagyok.

JAKUB A fejem búbját.

NAGYAPÓ Miért? Viszket a fejed búbja?

JAKUB Nem viszket. Azazhogy, viszket. Vagyis, nem...

NAGYAPÓ Akkor most eldöntenéd végre, hogy viszket, vagy nem viszket?

JAKUB Ha más vakarná meg, akkor viszketne. Ha a káposzta, akkor nem.

NAGYAPÓ Értem. Csak azt nem értem, hogy ha nem viszket a fejed, akkor a káposzta miért vakarja meg? Amikor nem is viszket...

JAKUB Nagyapó, hát nem érted?

NAGYAPÓ Én értem. Te nem érted, Jakub.

JAKUB Én értem. Te nem érted.

NAGYAPÓ Én is értem.

JAKUB Akkor ki nem érti, ha te is érted, meg én is értem?

NAGYAPÓ A lepkék.

JAKUB Hogy jönnek ide a lepkék?

NAGYAPÓ Mit csodálkozol? Mindig ide jönnek. Megzabálják a káposztát.

JAKUB De hiszen van elég!

NAGYAPÓ Van. De csak nekünk. Nekik semmi sem elég.

JAKUB Most meg hova mész? Gyere velem játszani! Azt ígérted!

NAGYAPÓ Nem ígértem. És nem megyek veled játszani. Nem érek rá. Előbb káposztát megyek ültetni. Utána kitakarítom a házat. Azután megfőzöm az ebédet. Leginkább pedig szunyókálok egy kicsit. Vagy egy nagyot. Hamar elfáradok. Már a szunyókálásban is elfáradok.

JAKUB Akkor inkább szunyókálj, és ne ültess több káposztát. Annyi káposzta a világon nem létezik, amennyi a kertünkben van

NAGYAPÓ Ültetek. Gondoskodnom kell a családomról.

JAKUB Nagyapó, figyelj rám egy kicsit! Ketten vagyunk. Te meg én. Egy te, meg egy – én. Az annyi, mint... kettő. A kertünkben pedig megszámlálhatatlanul sok a káposzta. Tegnap meg akartam számolni, hogy hány fejünk van. Hétig jutottam.

NAGYAPÓ Mert csak hétig tudsz számolni.

JAKUB Igaz. De a hét az nagyon sok.

NAGYAPÓ Hát, az nagyon. Meg a hetvenhét. Meg a nagyhét, meg a húsvét...

JAKUB Te meg csak vetsz, te meg csak vetsz...

NAGYAPÓ Mit nevensz?

JAKUB Éjjel nappal esszük a káposztát, mégsem fogy.

NAGYAPÓ Mit csodálkozol? Mi sem fogyunk, ha esszük. Nézd, milyen karcsú kis pocakot raktam reggel is a káposztákból. Ebben a kertben olyan jó a talaj... De olyan jó... Például, ha lábaskánkat elvetnénk, abból is kinőne legalább kétszáz újabb.

JAKUB Kétszáz újabb? De jó, de jó, de jó! Ültessünk lábasokat!
NAGYAPÓ Van eszemben.
JAKUB Ültessünk lábasokat!
NAGYAPÓ Nem.
JAKUB Miért nem ültetünk lábasokat?
NAGYAPÓ Mert miért is ültetnénk lábasokat? Mit kezdenénk kétszáz lábassal? A káposzta sokkal hasznosabb. Na, vetek is mindjárt néhány sort.

Nagyapó megfordul, veti a káposztát. Jakub árnyjátékot néz. A vásznon kibújnak a földből a káposzták. Jakub tátott szájjal figyel a jelenetet. Az élvezkedésnek nagyapó figyelmeztetése vet véget, aki hirtelen abbahagyja a munkálkodást.

NAGYAPÓ Figyelj! Ide gyere! Megjöttek.
JAKUB Kik jöttek meg,
NAGYAPÓ A lepkék. Ne mozdulj! Látod, most leszállnak.
JAKUB De szépek!
NAGYAPÓ Az eszed tokja szépek. Fehérek, pirosak, kékek, de nem szépek. Most pártfogásukba veszik azt a nagy fejet...
JAKUB Nem is olyan nagy fej...
NAGYAPÓ Azért megjárja. Látod, hogy jár a rágókájuk? Tömik magukba azt az édes káposztát.
JAKUB A káposzta nem édes.
NAGYAPÓ Amíg meg nem savanyítják, addig édes.
JAKUB Inkább édeskés.
NAGYAPÓ Nem vitatkozom, édeském, figyeld a lepkéket.
JAKUB Lassan haladnak a fejjel.
NAGYAPÓ Mert lusták.
JAKUB Mert kicsik.
NAGYAPÓ Te véded őket.
JAKUB Nem, de akkor is kicsik.
NAGYAPÓ Te vagy a kicsi.

JAKUB Én nem. Én egyszerre meg tudok enni egy nagy fej káposztát is, ha éhes vagyok.

NAGYAPÓ Ők is. És ők mindig éhesek. De ezt már nem tűrhetem tovább.

JAKUB Mit akarsz tenni?

NAGYAPA Elkergetem őket.

JAKUB Mivel?

NAGYAPA A szalmakalapommal.

JAKUB A szalmakalapoddal?

NAGYAPA Mit csodálkozol? Azzal hát. Attól félnek.

JAKUB És ha elkergeted őket, akkor mit esznek?

NAGYAPA Amit akarnak. Nem ingyenkonyha a kertem!

JAKUB Erre gondolni sem mertem, de a lepkék...

NAGYAPA Mi van a lepkékkel?

JAKUB Mégis csak... szépek.

NAGYAPA Szépek? Ezt ne halljam meg még egyszer! Rondák, élősködők, telhetetlen káposztazabálók. Meg ne tudjam, hogy barátkozol velük.

JAKUB Hova gondolsz?

NAGYAPA Ismerlek én, Jakub, nagyon is ismerlek. Minden csínytevésre képes vagy, csak hogy engem bosszants.

JAKUB Most meg hova rohansz megint? Nem játszani akartunk? Játssz már velem egy kicsit!

NAGYAPA Játsszani...! Még mit nem! Amikor a káposztáimat dézsmálják! Játsszani...! Még mit nem! Hol a szalmakalapom? Játsszani...! Még mit nem! Nem láttad a szalmakalapomat? Játsszani...! Még mit nem!

JAKUB De igen.

NAGYAPA Hol láttad?

JAKUB A fejedem.

NAGYAPA És mikor láttad a fejedem?

JAKUB Most látom a fejedem, nagyapó.

NAGYAPA Vagy úgy? És hogy került oda?

JAKUB Te magad raktad rá.

NAGYAPA Vagy úgy. Nem a lepkék?

JAKUB A lepkék? Hogy mondhatod ilyet?

NAGYAPA A lepkék mindenre képesek. És amilyen falánkok? Veszélyben a kert... a termés... Hess, beste cudar féreg, hess te, hess te, jön az este, meg a kalapom... ezt te kapod, ezt a te adagod... Kifulladtam, mire elmentek.

JAKUB Akkor most... játszol velem?

NAGYAPA Ki? Én? Van eszemben.

JAKUB Miért? A káposzta nem fut el?

NAGYAPÓ De a káposztaleves igen. Főznöm kell. *(Kötényt köt maga elé.)* Aztán takarítanom. *(Előkészíti a söprűt.)* Behordanom a káposztát. *(Nagy kosarat hoz elő.)*

JAKUB De azt mondtad, hogy játszol velem...

NAGYAPÓ Ne lábatlankodj itt örökké! Nem látod, hogy föltartasz? Azt sem tudom, hol áll a fejem. Ígértem, ígértem, ha ígértem, akkor természetesen fogok veled játszani.

JAKUB És mikor fogsz velem játszani? Most?

NAGYAPÓ Most nem. Jakub, ne mérgesíts, látod, mennyi dolgom van! Majd játszunk holnap.

JAKUB Holnap, mindig csak holnap. Mindig azt mondd, hogy holnap, és soha nem játszol velem.

NAGYAPÓ Hagyd már abba, Jakub, megfájdítod a fejemet. Amit mondtam, megmondtam. Holnap.

JAKUB Akkor mit csináljak?

NAGYAPÓ Tőlem kérdezed? Amikor én kisgyerek voltam, soha nem unatkoztam. Egyfolytában a káposztákkal játszottam.

JAKUB Csodálkozom. A káposztákkal?

NAGYAPÓ Mit csodálkozol? A káposztákkal. Nagyon jól lehet játszani a káposztákkal.

JAKUB Nagyapó! Elmondanád, mit lehet játszani a káposztákkal? Hogy lehet játszani a káposztákkal?

NAGYAPÓ Nem mondom el, Jakub. Két okból sem mondom el. Egyik, hogy nagyon elfoglalt vagyok. A másik, hogy már nem emlékszem rá. A harmadik, hogy szunyókálásra támadt kedvem. Szunnyadok egyet, azután takarítok, főzök, behordom a káposztafejeket... Eredj, ne gyötörj tovább, játssza a káposztákkal.

Beleül a fotelba, és azonnal elszunnyad.

JUDIT Kellene is nekem ilyen nagyapa!
LEÁNY Igen rendes ez a Jakub nagypapája.
JUDIT Rendes, de játszhatna kicsit Jakubbal.
LEÁNY Hallottad, hogy el van foglalva a káposztával.
JUDIT A káposzta magától is nő.
LEÁNY Az eszed tokja, az nő. A káposztát gondozni kell.
JUDIT És a kisgyereket nem kell gondozni?
LEÁNY A kisgyerek nem káposzta.
JUDIT Ez igaz. Erre még nem gondoltam.

Jakub a káposztafejek közé kuporodik.

JAKUB Na, játszotok velem? Nem játszotok? Nem értitek, hogy unatkozom? Ez a nagyapa soha nem játszik velem. Egy kisgyerekekkel sokat kell játszani. Egyedül nem szeretek játszani. Hülye nagy kopasz káposztafejek! Utállak benneteket! Nagyapó meg titeket imád. Amikor még játszani sem tudtok.

OKOSLEPKE Ne bánts minket!

JAKUB Ki beszél?

SZÉPLEPKE Ne érintsd a szárnyamon a hímport!

JAKUB Te ugyanaz vagy, vagy egy másik? És hol vagy, ha vagytok?

FÜLEPKE Én játszom veled, ha ehetem egy kis káposztát.

JAKUB A tiéd az összes káposztám, csak gyere elő!

Három lepke rebben föl a káposztafejek közül.

- JAKUB Ahá! Ti vagytok a lepkék.
- LEPKÉK Mi vagyunk, miért is tagadnánk.
- OKOSLEPKE Én az okos lepke vagyok.
- SZÉPLEPKE Én vagyok a szép lepke.
- FÜLEPKE Én pedig a fülepke.
- JAKUB Örvendek. Jakub vagyok. A nagyapó unokája. Na, mi van veletek, gyertek elő! Nem bántalak benneteket.
- OKOSLEPKE Nagyapónak van egy rettenetes szalmakalapja, attól nagyon félünk.
- SZÉPLEPKE A minap is majdnem megsértette a nagy hadonászásával a szárnyamat.
- FÜLEPKE Jól áll a vén huncutnak a kalap, jobban, mint gólyának a kelep.
- JAKUB Egyetek, amennyit csak akartok.
- OKOSLEPKE Ha jóllaktunk, mesélek neked.
- SZÉPLEPKE Ha jóllaktam, valamit festek neked.
- FÜLEPKE Ha jóllaktam, játszom veled, de lehet, hogy meghúzom a füled.
- JAKUB Csak egyetek. A meséket nagyon szeretem. Nagyapó soha nem mesél nekem. Az is jó lesz, ha rajzolsz valamit. Nagyapó soha nem rajzol. Te pedig, te kis hucut fejű, csak próbáld meghúzni a fületem... Nem állok jól magamért.
- FÜLEPKE Verekedhetünk is. Te kis hamis.
- JAKUB Na, ha jól laktatok, kezdjétek hozzá a meséhez.
- OKOSLEPKE Miről szeretnél hallani?
- JAKUB A nagyvilágról. Én még soha nem léptem ki ebből a kertből. Itt meg csak káposzta, káposzta, ameddig szem ellát, csak káposzta...
- FÜLEPKE Akkor ez egy káposzta...
- OKOSLEPKE Hallgass, fülepke, még nincs rajtad a sor.
- SZÉPLEPKE Én is előtted vagyok, öcskös.
- FÜLEPKE Nem szóltam... máris elszálltam...
- JAKUB El ne repülj! Nem akarsz te is a barátom lenni?

OKOSLEPKE Egy? A barátod? Fülepke?
JAKUB Igen. Meg te is.
OKOSLEPKE Meg én is? Hát, izé, tudományosan még nem néztem utána, hogy egy lepkének lehet-e egy kisfiú a barátja...
SZÉPLEPKE És én? Én ne legyek a barátod? Egy ilyen szép lepke...
FÜLEPKE Nem is beképzelt...
SZÉPLEPKE Elhallgass, fülepke! Szóval?
JAKUB Hát persze, hogy szeretném, ha te is a barátom lennél. Mindhárman.
OKOSLEPKE És mit szól hozzá a nagyapád?
JAKUB Nem mondjuk el neki.
SZÉPLEPKE Nem lesz baj belőle később?
JAKUB Mi baj lenne?
FÜLEPKE És neked is lesz szalmakalapod, ha felnősz? Mert akkor te is zargatni fogsz bennünket a kalpagoddal.
JAKUB Lehet, hogy lesz, de nem fogom vele üldözni a lepkéket.
OKOSLEPKE Akkor jó. Mostantól barátok vagyunk.
SZÉPLEPKE Hímporomra mondom, a barátod vagyok.
FÜLEPKE Na jó, egye hajó. Lehetünk barátok... pedig az emberek beh rútak...
JAKUB Most már igazán mesélhetnétek! Mit láttatok a nagyvilágban?
OKOSLEPKE Szóval, a mese. *(A mese árnyjáték formájában megelevenedik.)*

*Messze innen van egy nagy kert,
a kertben egy nagy diófa.
A diófán sok dió,
azt szereti a rigó.*

*Kert végében nyílik a mák,
oda jár a sok csodapók.
Ott napoz a futrinka,
ki a szemét kisírta.*

*A meggyfákon meggy piroslík,
barackfákon barack érik.
Ott a lepkék szabadon
szárnyalnak a tereken.*

*Piros, kék és sárga virág
nyílik, színes ott a világ.
A földben két vakond túr,
a szél mozdul azontúl.*

*Szitakötő finom szárnya
árnya suhan át a kerten.
Piroslík a ribizli,
ideje már leszedni.*

*Paradicsom és paprika
között kövér béka fetreng.
Nem bántja őt senki se,
szomszédja a gerlice.*

*Van ott bab, krumpli és borsó,
répa, retek és mogyoró.
A szóm másra terelem,
kéretik a türelem.*

- JAKUB Várjatok, eszembe jutott valami. Nagyapó, nagyapó! (*Odafut a karos-
székben szunyókáló nagyapához.*) Nagyapó, ébredj!
- NAGYAPÓ Mi történt, Jakub, ég a ház? Visszajöttek a lepkék?
- JAKUB Nagyapó, nekem gondolatom támadt.
- NAGYAPÓ Ezért vertél föl a legszebb álmomból? Miféle gondolatod támadt?
- JAKUB Nagyapó, mi lenne, ha...

NAGYAPÓ Mi lenne? Nyögd már ki, mit akarsz, ha!

JAKUB Mi lenne, ha ezentúl nem csak káposztát ültetnénk a kertben, hanem virágokat is, sok virágot, kéket, pirosat, sárgát, aztán még babot, borsót, zabot, borsót, lencsét, piszkét, barackot, málnát, szamócat, krumpelit, sóskát, Jóskát, meggyet, diót, mogyorót...

NAGYAPÓ Hagyd abba, Jakub, hallgatni sem bírom az ostobaságaidat! Egyik sem ér fel a káposztánkkal. Fölöslegesen zavartál meg a szunyókálásomban. Felejtsd el, amit mondtál, és eredj játszani! *(Visszaalszik. Jakub szomorúan visszabandukol a lepkékhez.)*

JUDIT Szegény Jakub, látod, milyen bánatos?

LEÁNY Úgy kell neki. Ki a káposztát nem szereti...

JUDIT Hagyd abba!

JAKUB Folytassátok!

FÜLEPKE Mi történt?

JAKUB Semmi. Csak fájdtísátok tovább a szívemet. Mi van még abban a... *másik* kertben?

OKOSLEPKE *Hátul van egy kicsi udvar,
felveri a kotkodálás,
röfögés és csipogás,
a jó baromfiszokás.*

*Kint a réten tenger virág,
szarvas, őz és nyuszi rebben.
kékellik a szarkaláb
ezer szirma legalább.*

*Erdő szélén vaddisznó túr,
gólya repül lombokon túl.*

Mosolyog a berkenye,

ha eljő az alkonyat.

- JAKUB Ne is folytasd, mert a szívem reped ketté. Nézd ezt a kertet! Hát, van itt rigós diófa? Nincs. Van itt mák, pók, futrinka? Nincs. Hát, van itt...
- FÜLEPKE Egy mákvirágot azért látok... hehe.
- OKOSLEPKE Ne kötözködj, fülepke.
- JAKUB Hagyd, igaza van. Nagyapa is szokta mondani, hogy szép kis mákvirág vagyok. Hol is hagytam abba?
- FÜLEPKE Hát, van itt...
- JAKUB Köszönöm. Hát, van itt meggyfa, barackfa, piros, kék, sárga virág... Nem is folytatom. Nincs itt semmi, csak káposzta, meg káposzta, esetleg még... káposzta.
- OKOSLEPKE Szomorú.
- SZÉPLEPKE Sivár.
- FÜLEPKE Nem nagy tragédia.
- JAKUB Neked nem nagy tragédia, de nekem igenis az. Mert, ha nagyapó nem csak káposztát ültetne állandóan, hanem mást is... akkor itt is szép lenne a világ.
- FÜLEPKE Hát ez az. Ültess te magad valami mást!
- OKOSLEPKE Ez veszélyes.
- SZÉPLEPKE Ez nagyon megfontolandó.
- JAKUB Mit szólna hozzá nagyapó?
- OKOSLEPKE Elpüfölné.
- SZÉPLEPKE Megsértődne.
- FÜLEPKE Mit szólna, mit szólna, semmit se szólna, legfeljebb nem gondolna annyit a káposztáira.
- JAKUB Igen, igen. És akkor mi lenne...
- FÜLEPKE Vidámabb lenne itt az élet.
- JAKUB De mit ültessek?
- OKOSLEPKE Valami hasznosat?
- SZÉPLEPKE Valami szépet.

FÜLEPKE Olyasmit kellene ültetned, amit nagyapó szeret.
OKOSLEPKE Mit szeret nagyapó?
SZÉPLEPKE Bennünket hajkurászni a szalmakalapjával.
JAKUB Semmit se szeret...
FÜLEPKE Hacsak nem a szalmakalapját...
JAKUB Azt talán... Igen, a szalmakalapját nagyon szereti.
JUDIT Egy szalmakalapot elültetni?
LEÁNY Egy szalmakalapot nem lehet elültetni.
JAKUB Ebben a földben minden megterem. A szalmakalap is kihajt, csak el kell ültetni. Kinő belőle legalább... kétszáz.
FÜLEPKE Kitűnő ötlet! Ültesd el a szalmakalapját, és örömet szerzel vele a nagyapádnak!
NAGYAPÓ Jakub, hányszor kell neked szólni? Kész az ebéd. Azonnal gyere! Finom káposztalevest készítettem!
JAKUB Káposztaleves... A könnyökömön jön ki. Majd hozok belőle nektek is, lássátok, milyen kínokon kell átmennem nap mint nap.

Jakub odafut nagyapóhoz. Az öreg kiszedi a leves, leveszi a szalmakalapját a fejről, leteszi maga mellé, és látható élvezettel falatozni kezd. Jakub csak ímmel-ámmal eszik.

NAGYAPÓ Egyél Jakub, a káposztaleves nagyon egészséges. Egyél, különben soha nem nősz nagyra. Mondtam már? A káposzta jót tesz a májnak, a szívnek, a lépnek...
JAKUB Nagyapa, kicsit most lelépek?
NAGYAPÓ Mi az, hogy lelépsz?
JAKUB Úgy értem, hozok vizet az ebédhez.
NAGYAPÓ Készítettem vizet az ebédhez.
JAKUB Állott.
NAGYAPÓ Most hoztam a kútról.
JAKUB Én a friss vizet szeretem.

NAGYAPÓ De különös vagy ma, Jakub. Hát ha annyira friss vizet akarsz, akkor hozz magadnak újat.

JAKUB Köszönöm, nagyapó.

Jakub indul vízért, útközben fel akarja kapni nagyapó kalapját.

NAGYAPÓ Jakub! A kancsót elfelejtetted magaddal vinni.

JAKUB Igaz is, a vízhez a kancsó is kell. Köszönöm, nagyapó. Azonnal jövök.

Nagyapó a fejét csóválva eszik tovább, Jakub elcsórja a kalapját, kiszalad a kertbe, gyorsan elülteti, megöntözi a kancsó vízzel, újat mer, és fut vissza az asztalhoz.

JAKUB Köszönöm az ebédet, nagyapó, nagyon finom volt.

NAGYAPÓ Nem is ettél, ebadta kölyke.

JAKUB Elviszem magammal a káposztalevest a kertbe, ott eszem meg.

NAGYAPÓ Jól van, csak vidd. Várj csak, Jakub! Az előbb még szomjas voltál. Te magad hoztad a friss vizet. Nem iszol?

JAKUB Nem, köszönöm, nagyapa, a finom levestől elmúlt a szomjam.

Elinal a kertbe, ahol a lepkéknek adja a levesét.

NAGYAPÓ Különös. Szomjas, de nem kell neki a víz. Újat hoz magának. Aztán nem eszik, és azt mondja, a leves elvette a szomját. Ez a Jakub töri a fejét valamiben. De miben? Mindegy. Megyek, ledőlök kicsit. Szunyókálok. Hiába, öreg embert már fárasztja a munka. Engem már a szunyókálás is fáraszt. Aztán majd elültetek még néhány káposztatövet... Hová lett a kalapom? Le nem esett... a fejemen nincs... Jakub, nem láttad, hova tettem le a kalapomat?

JAKUB Nem láttam, nagyapa. *(Magában.)* Vársz egy kicsit, nagyapó, és anyyi kalapod lesz, hogy minden napra jut majd egy.

NAGYAPÓ Sehol sem találom! Mivel fogom most hajkurászni a lepkéket?

JAKUB Átmenetileg nem hajkurászod őket, nagyapó.
NAGYAPÓ Nem értem. Ez a Jakub forral valamit. Szerintem, ebben a kalapeltű-
nésben is benne van a keze. Benne van?
JUDIT Én nem figyeltem a kezét.
LEÁNY Én sem...
ERNŐ Csak nehogy végleg búcsút kelljen mondanom a kedvenc szalmakala-
pomnak. Megyek is, szunyókálok egy keveset, a végén megsüti a fe-
jemet a nap.

Beballag a házba. Jakub és a lepkék a friss dombocska köré sereglük. A földből egy bokor nő ki, rajta hat zöld kis kalap.

JAKUB Hurrá! Hogy fog örülni nagyapa!
OKOSLEPKE De ezek a kalapok zöldek.
SZÉPLEPKE De ezek a kalapok kicsik.
FÜLEPKE Engedelem kéretik, minden kalap megérik – egyszer.
JAKUB És ez... akárhogy számolom is... nem kétszáz... ez csak... egy... ket-
tő... hat.
OKOSLEPKE Biztosan nem ültetted el jól.
SZÉPLEPKE Biztosan rosszul locsoltad.
FÜLEPKE Az is lehet, hogy az öreged vetőmagja, akarom mondani, vetőkalapja
volt a hitvány.
JAKUB Nem is baj, hogy csak hat. Úgysem tudok elszámolni csak hétig.

Nagyapó jön elő, morgolódik.

NAGYAPÓ Nem tudok aludni. Ez a kalap-dolog is nyugtalanít. Hol lehet, hol lehet
a kalapom. Ezer ördög, mit látok? Kalapfa nőtt az udvarunkban. Szó-
val így... Jakub, gyere csak elő! De rögtön teremj itt, mert elfut a mé-
reg!
JAKUB Mi történt, nagyapó, te miért nem alszol? Csodálkozom...

NAGYAPÓ Te csodálkozol, elvetemült? Akkor én mit csináljak? Csak kapkodom a fejemet. Hová tűnt a kalapom? És hogy került ide, a kertem közepébe, ez az izé... na... kalapfa, vagy micsoda?

JAKUB Csodálkozom...

NAGYAPÓ Na, most abbahagyod a csodálkozást, és mindent bevallasz szépen. Mit tettél a kalapommal, Jakub?

JAKUB Ami igaz, igaz, ha nem szabad csodálkoznom, akkor be kell valljam – elültettem.

NAGYAPÓ A kalapomat.

JAKUB A kalapodat.

NAGYAPÓ És miért ültetted el a kalapomat?

JAKUB Nem te mondtad, hogy lábast vetni fölösleges, de a kalap az jó? Hát nem csodálatos dolog, hogy a haszontalan lábasok helyett ennyi hasznos és jó kalap terem a földünkön?

NAGYAPÓ A kalap jó dolog, Jakub. Hat kalap még jobb, de csak akkor, ha van hat fejed... mi több, hat kezed hozzá.

JUDIT A hat fejet értem.

LEÁNY Azt én is.

JUDIT A hat kezet viszont nem.

LEÁNY Azt viszont én sem. Kérdezd meg, Jakub!

JAKUB Megkérdezem. Miért kéne hat kéz a hat kalaphoz, nagyapó?

NAGYAPÓ Hogy egyszerre tudjam mindegyikkel hajkurászni a lepkéket.

JAKUB És ha nem lepke-hajkurászásra használnád a kalapokat, hanem a fejedre raknád őket?

NAGYAPÓ Nagy gondolat, Jakub. Nézz rám! Hát van énnekem hat fejem, hogy a hat kalapot egyszerre hordhassam?

JAKUB Nincs. Még hét sincs.

NAGYAPÓ Te ne szemtelenkedj velem! Arra utalsz, hogy én egy hétfejű sárkány vagyok?

JAKUB Egyáltalán nem. Csak, tudod, én hétig tudok számolni – egyelőre.

NAGYAPÓ Igaz. Ez kiment a fejemből. Egy szó mint száz, a kalapokat felhordod a padlásra, én meg addig kiásom a régi öreg szalmajószágomat a földből... és a felszabadult helyre vetek még káposztát... enni csak kell valamit...

JAKUB Megőrülök ettől a káposztamániától. Úgy látszik, nincs segítség. Megyek, elmesélem újdonsült barátaimnak az újabb kudarcomat.

Nagyapó veteményez, éneкли a káposzta-indulót. A lányok bekapcsolódnak az éneklésbe. Jakub a kert sarkában találkozik a lepkékkel.

OKOSLEPKE Nagy volt az öröm, gondolom.

SZÉPLEPKE És mondd csak, divatos kalapok keltek ki abból a régi, ocsmány, zsíros jószágból?

FÜLEPKE Lóg az orra, földig ér, a fülében jár a vér, jobb lesz óvatosnak lenni, nem fogunk itt több káposztát megenni...

JAKUB Na, látjátok, ezzel sem mentünk semmire. A nagyapa még jól le is szidott. A kalapokat felvitette a padlásra, és a kalapbokr helyére káposztákat ültet éppen.

OKOSLEPKE Mi volt a baja a kalapokkal? Kevésnek találta őket?

SZÉPLEPKE Nem voltak elég szépek?

FÜLEPKE Na, ne vágj már ilyen képet. Képed sírásra kapat.

JAKUB Nem találta őket se kevésnek, se szépnek. Csak a kezét találta hozzájuk kevésnek.

OKOSLEPKE A kezét? Minek neki több kéz?

JAKUB Hogy minden kalappal egyszerre tudjon hajkurászni benneteket.

OKOSLEPKE A megátalkodott.

SZÉPLEPKE Még kárt tesz a hímporomba'...

FÜLEPKE Szép lepke, ne légy goromba. Te pedig otromba. Nagyapó ilyen. Nélkülünk megölné a guta. Megütné az unalom.

JAKUB Minden maradt a régiben.

OKOSLEPKE Mi is felelősek vagyunk abban, hogy ez így alakult.

SZÉPLEPKE Én mondok egy új mesét, hogy feledd a kudarcot.
FÜLEPKE Én meg addig magamban folytatom a harcot.
JAKUB Hát, egy mese... Az nem lenne ellenemre.
SZÉPLEPKE Lefestem neked a hold esetét a tóval.
FÜLEPKE Nagy mese lesz, előre látom. Szóval...
OKOSLEPKE Fülepke, ne szólj bele.
FÜLEPKE Na, megszólalt az ikrek fele. Egye fene, hallgatok.
SZÉPLEPKE Ez egy csendes mese lesz. Figyelsz, Jakub?
JAKUB Hát persze. Kezdheted.
SZÉPLEPKE Kezdem.

*Messze, messze, messze régen,
tó ásított a sötétben.
Mély volt vize, zöld a partja,
éles nád suhogott rajta.*

*Egyszer a hold arra tévedt,
a mély vízbe belenézett.
Megszédült, egy szót se mondott,
tó vizébe belehullott.*

*Szél kereste, de nem lelte,
éjsötét lett minden este.
Keresték őt a csillagok,
de rejtették sötét habok.*

*Örült a halak királya,
övé a hold, kincsestára
becses éke lett a szép hold,
aranyrácsok közt fogoly volt.*

*Szegény emberek az égre
hiába néztek fel, kérve,
gyere vissza jó holdacska,
sötét az ég boltozatja.*

*Mezítlábas apró gyermek
egyszer a tó partján termett.*

JAKUB Várj, eszembe jutott valami. Nagyapó, nagyapó, eszembe jutott valami!

NAGYAPÓ Itt vagyok. Mondd gyorsan, mert nem érek rá. Túl sűrűn jutnak eszedbe dolgok.

JAKUB Mi lenne, ha elmennénk...

NAGYAPÓ Nem megyünk sehova. Engem már fáraszt a takarítás, a kertgondozás, még a szunyókálás is fáraszt. Hova akartál menni?

JAKUB Horgászni.

NAGYAPÓ Horgászni? Még mit nem! Csak nem fogom egész nap fárasztó ülésel gyötörni magamat a vízparton. Eredj játszani, Jakub, és ne engem gyötörj!

Jakub visszasomfordál a többiekhez. Nem kérdeznek semmit tőle, széplepke folytatja a félbehagyott mesét.

*Horgát bedobta a vízbe,
mit nem fogott első ízben?*

*Hát a halak nagy királyát,
a hold büszke rabtartóját.
Recsegett a fiú nádja,
de a halat nem engedte.*

*Három óras küzdelemben
végül győzött a kis ember.
Partra vetve liheg a hal,
van a parton nagy diadal.*

*Adok neked életemért
annyi kincset, ami elfér
a zsebedben, a sapkádban,
örökké élsz gazdagságban.*

*Nem kell nekem semmi kincsed,
elég nekem a sok nincsen.
Édesanyám beteg szegény,
éjjelente az égre néz.*

*Úgy mondja, hogy a hold lenne
betegsége ellenszere.
A hold fénye gyógyít, enyhet
az ad a szegény embernek.*

*Egyezséget ajánlok fel,
adta meg magát a nagy hal.
Nálam raboskodik a hold,
életemért visszaadom.*

*Csak egy óra időt kérek,
míg a mélybe visszaérek.
Nem telik óra egészen,
és a hold fent lesz az égen.*

*Enged a szóra a gyermek,
hazatér a vízi herceg.
Nem telik el a két óra,
ezüst hold ül égi ágra.*

*Megörültek az emberek,
hálálkodtak az állatok,
nyújtózkodtak a növények,
meggyógyultak a szegények.*

*Azóta, ha a vízbe néz,
fél szemét a hold becsukja,
hív a mélység, tudva tudja,
ellenállni annak nehéz.*

JAKUB Nagyon szép mese volt. Teljesen elfejtettem a bajomat. De most, hogy
abbahagytad, megint eszembe jutott minden.

OKOSLEPKE Talán ne gondolj rá!

SZÉPLEPKE Lehet, hogy ez egy olyan nagypapa, akinek semmi sem jó.

FÜLEPKE *(a homlokát kocogtatja)* Hohó! Amíg ti mesélgettetek itt, én kigondoltam
mindent.

OKOSLEPKE Pont te, fülepke.

SZÉPLEPKE Neked még soha nem jutott semmi eszedbe.

FÜLEPKE Ejnye. Miket mondasz! Itt az ideje, hogy megjöjjön az eszem – helye.

JAKUB Azért hallgassuk meg fülepkét.

OKOSLEPKE Fölösleges.

SZÉPLEPKE Felejthető.

FÜLEPKE Az eszeteken nincsen tető, testvérkéim. Figyeljetek. Mi Jakub baja?

OKOSLEPKE Mi Jakub baja?

SZÉPLEPKE Mi Jakub baja?

JAKUB Mi a bajom?

FÜLEPKE Ezt kérdeztem én is, te majom... hú, ez nem volt szép, bocs, kiszaladt...

JAKUB Semmi baj. Lehet, hogy igazad van, és nem vagyok egyéb, egy kényes majom. Az a bajom, hogy a nagypapa nem játszik velem.

FÜLEPKE És miért nem játszik veled?

JAKUB Mert nagyon elfoglalt.

FÜLEPKE Mit jelent az, hogy elfoglalt?

OKOSLEPKE Még ezt sem tudod?

SZÉPLEPKE Akkor miért kérdezed, ha még ezt sem tudod?

FÜLEPKE Mert én tudom, hogy miért kérdezem. Szóval?

JAKUB Az elfoglalt azt jelenti, hogy nincs ideje rám.

FÜLEPKE És miért nincs ideje rád?

OKOSLEPKE Mert elfoglalt.

SZÉPLEPKE Most mondta.

FÜLEPKE Tőle kérdeztem, két pöfeteg lábgomba!

JAKUB Sok a munkája.

FÜLEPKE Ez annyit tesz, hogy egy embernek sok a dolog, ami nagyapó vállát nyomja.

JAKUB Úgy van.

FÜLEPKE Hogyan lehetne ezen segíteni?

OKOSLEPKE Mire akarsz kilyukadni?

SZÉPLEPKE Csak fontoskodik.

JAKUB Ezen nem lehet segíteni.

FÜLEPKE Miért ne lehetne? Vegyük csak sorra. Nagyapónak sok a dolga. Ez a sorsa. Ha sokkal kevesebb dolga volna? Az jó volna. Ha sokkal több nagyapó volna? Akkor sokkal kevesebb lenne a dolga. Az is jó volna. Na, mit teszünk?

OKOSLEPKE Nem tudom a megoldást.

SZÉPLEPKE Sohasem érdekelt a számtan.

JAKUB Én nyolcig tudok számolni.

FÜLEPKE Füllentesz. Hallottam, hogy csak hétig. De ez csak részletkérdés.

JAKUB Mondd már, mi a megoldás!

OKOSLEPKE Nem létezik, hogy pont ő fogja megmondani.

SZÉPLEPKE Csak ne veszélyeztesse a megoldás a szárnyaim hímporát!

JAKUB Ha tényleg van megoldás, mondd el, kérlek!

FÜLEPKE Az a bolond ötletem támadt, sokszorozd meg nagyapádat – ültess el!

JAKUB Te megbolondultál! Mintha nem ismernéd a nagyapámat. Mintha nem tudnád, hogy milyen. Eggyel is nehezen boldogulok, mit kezdenék én kétszázal?

FÜLEPKE Csak hallgass rám, és meglátod, minden rendben lesz.

OKOSLEPKE Butaság.

SZÉPLEPKE Hülyeség.

FÜLEPKE Gyertek közelebb, súgok nektek valamit. Te ne, Jakub.

JAKUB Én miért ne?

FÜLEPKE Mert olyat akarok nekik mondani, ami csak a lepkékre tartozik.

JAKUB Fújódjatok fel a titkokkal.

Jakub sértődötten félrefordul. Fülepke valamit súg a többi lepkéknek, akik ettől megvidámodnak.

OKOSLEPKE Feltétlenül el kell ültetned a nagyapádat. Jó fog kikelni belőle.

SZÉPLEPKE Csak ültess el! Még meg is szépül.

JAKUB És mit kezdek majd kétszáz nagyapával?

FÜLEPKE Könnyebben elboldogulsz velük, mint most, ezzel az eggyel. Próbáld meg!

JAKUB Rendben. Megnézem, mit csinál nagyapó.

OKOSLEPKE Megmondom én, nem kell megnézned. A kertben szunyókál.

SZÉPLEPKE Csak odamész, és hopp, elülteted.

Jakub ás egy gödröt, majd odalopakodik az alvó nagyapához, felkapja, és a gödörbe teszi, azután betemeti földdel. Azután gondosan meglocsolja, hogy kikeljen.

JAKUB Jól meglocsollak, alaposan meglocsollak, nagyapó, hogy jól kikelj! Gyertek, barátaim, kedves lepkék, izguljatok velem, mi lesz, ha kikel a kétszáz nagyapa.

OKOSLEPKE Meglátod, jó lesz, én nem izgulok.

SZÉPLEPKE Megjavul a sorsod, abban biztos vagyok.

FÜLEPKE Már kibújt az első nagyapapa feje... ott a második... harmadik...

JAKUB Milyen zöldek a nagyapáim...

OKOSLEPKE És milyen egyformák!

SZÉPLEPKE És milyen cukik az új nagyapik!

JAKUB De megint nem kétszáz, csak... egy..., kettő... hat.

OKOSLEPKE Azért a hat nem kevés.

SZÉPLEPKE Mi több, a hat már egészen sok.

FÜLEPKE Ha hat, hat, nem hat rosszul.

JAKUB Nagyapó, hallasz engem?

OKOSLEPKE Nem hallhat, mert még zöld.

JAKUB És látni se látsz még?

SZÉPLEPKE Nem lát, mert még zöld.

JAKUB Akkor érijél gyorsabban, nagyapó, mert kíváncsi vagyok, mit szólna az elültetésedhez.

A hat nagyapó igen gyorsan megéri. Jakub leszüreteli őket. Alig szakadnak el az ágtól, azonnal zsörtölődni kezdenek.

NAGYAPÓ Micsoda butaság volt, Jakub, hogy elültettél, most itt van a nyakamon ez a sok nagyapa-másom.

NAGYAPÓ1 Én akarom a lepkéket hajkurászni!

NAGYAPÓ2 Én akarom őket! Te vedd a káposztát!

NAGYAPÓ3 A káposztát én akarom elvetni. Te főzz a konyhában! ^{fine}

NAGYAPÓ4 A konyhában én akarok főzni! Te szüreteld le az érett fejeket!

NAGYAPÓ5 Az érett fejeket én akarom leszüretelni, te ásd ki az új gödröket!

NAGYAPÓ6 Az új gödröket én akarom kiásni! Te hajkurászd a lepkéket! ^{Da capo al fine}

JAKUB Itt van ni! Tudtam én, hogy ebből ez fog kisülni. Most mindegyik kiabálni fog velem. De nektek sem lesz jobb! Majd mind a hat – meg az eredeti – hajkurászni fog benneteket a kertben, kalappal a kezében. Mert, ne felejtsetek el, hogy a padláson van még hat szalmakalap.

OKOSLEPKE Ó, Jakub!

SZÉPLEPKE Ó, Jakub!

FÜLEPKE Ó, Jakub, mért vagy te Jakub, ha ennyire mafla vagy!

OKOSLEPKE Most minden megváltozik.

SZÉPLEPKE Figyeld csak a nagyapáidat!

FÜLEPKE És meglátsz mindent.

JAKUB Figyelem őket, figyelem, de roppant kínos, amit látok. Veszekszenek, egymást tépik, szaggatják az ásóért, a locsolókannáért, a lábaskáért a konyhában.

OKOSLEPKE Miért nem szólsz rájuk?

SZÉPLEPKE Miért nem csitítod le őket?

FÜLEPKE Intézkedj, hogy fékezzenek a felindult kis öregek!

JAKUB Nagyapák, ez így nem lesz jó! Kárt tesztek egymásban.

NAGYAPÓ Ő kezdte! Nem adja ide a locsolókannát! Elvette a lábaskámat! Ő akarja hajkurászni a lepkéket.

JAKUB Majd én rendet teszek.

NAGYAPÁK Miért te teszel rendet?

JAKUB Mert valakinek rendet kell tenni. Te fogod a káposztákat elültetni. Te fogsz locsolni. Te takarítasz. Te fogsz főzni. Te fogsz szunyókálni.

NAGYAPÓ Azt már nem! Nem engedem, hogy a dologomba üssék az orrukat.

JAKUB Más dolgod lesz.

NAGYAPÓ Hajkurászom a lepkéket!

JAKUB Azt már nem. Ezentúl senki sem fogja a lepkéket hajkurászni. Legfeljebb csak játékból. Úgy megengedem.

NAGYAPÓ Akkor hát mit fogok csinálni? Megöl az unalom.

JUDIT Tényleg, mit fog csinálni?

LEÁNY Tényleg, mit fog csinálni?

JAKUB Tényleg. Mit fog csinálni?

OKOSLEPKE Ezt már kérdezted.

JAKUB Kérdeztem, de nem válaszoltatok rá.

OKOSLEPKE Tényleg nem válaszoltunk rá.

SZÉPLEPKE Tényleg nem válaszoltunk rá?

FÜLEPKE Akkor válaszoljunk rá.

LEPKÉK Játszani fog veled.

NAGYAPÓ De mi nem fogok játszani. Egyáltalán, mit lehet játszani?

JAKUB Hát, csak gondolkodj!

NAGYAPÓ Lehet például röplabdázni.

JAKUB Úgy.

NAGYAPÓ Lehet vízfestékekkel festeni.

JAKUB Úgy.

NAGYAPÓ Lehet fürödni.

JAKUB Úgy.

NAGYAPÓ Lehet kirándulni...

JAKUB Mindent lehet. Új életet kezdünk! Vetünk a kertbe ribizlit, diófát, amin rigó lakik, szitakötők szárnya árnya esik, suhan majd a kert fölött...

NAGYAPÓ De legalább vasárnap...

JAKUB Mit vasárnap?

NAGYAPÓ Legalább vasárnap hadd végezzem én el a munkákat, te meg addig sétálni mész, állatkertbe jársz, vidámparkot látogatsz a többi nagyapáddal.

JAKUB Hát...

LEPKÉK Nyugodtan egyezz bele, Jakub... Másként úgyse nyugszik!

NAGYAPÓ Aha, a lepkék! Megint itt vannak a bitangok! Jakub, hol van a szalmakalapom? Hozd hamar a szalmakalapodat! Fölzabálják az összes káposztámat! Jakub, siess már!

JAKUB Kezdődik előlről. Hát ennek már soha nem lesz vége?

LEPKÉK De igen! VÉGE!

